

Het boek brengt Bredevoort tot leven

André Nuchelmans

Op 27 augustus 1993 opende toenmalig commissaris van de koningin in Gelderland, Jan Terlouw, officieel Bredevoort Boekenstad. Bredevoort ligt in de Achterhoek en valt sinds 1818 onder de Gelderse gemeente Aalten. De geschiedenis van het stadje tussen Aalten en Winterswijk gaat terug tot 1188. Het was ooit de residentie van de graven van Lohn. In 1612 werd Prins Maurits pandheer van Bredevoort en sinds 1696 voeren de Oranjes de titel Heer of Vrouwe van Bredevoort. Het stadje was in 1626 de geboorteplaats van Hendrickje Stoffels, die later model en levenspartner van Rembrandt werd. In 1986 werd het historische centrum van Bredevoort tot beschermd stadsgezicht verklaard. Van de zeventig monumenten die het stadje telde, stond echter een aantal al lang leeg. Het was hoog tijd dat er wat gebeurde, wilde Bredevoort het millennium halen. De bevolking vergrijsde, doordat steeds meer jonge gezinnen naar elders verhuisden. Hierdoor was de rooms-katholieke basisschool niet meer levensvatbaar. Steeds meer middenstanders sloten hun winkel. Er was sprake van een serieuze leegloop.

Passend bij het historische karakter van het stadje en geïnspireerd door een serie artikelen over boekendorpen in *de Volkskrant* opperde initiatiefnemer Henk Ruessink de mogelijkheid om in navolging van onder meer het Engels Hay-on-Wye, het Franse Bécherel en het Waalse Redu ook van Bredevoort een boekenstad te maken. De Stichting Bredevoort Boekenstad werd opgericht en bij de lokale Rabobank werd financiële steun voor het plan verworven. Ook de Stichting Nieuwe Bedrijvigheid in Gelderland en Euregio kwamen met bijdragen over de brug.

Het initiatief bleek de redding voor het stadje. De tien antiquariaten die bij de start van Bredevoort Boekenstad de deuren openden, trokken in 1994 al 70.000 boekenzoekers. Een deel van de laatste middenstanders verruilde het oorspronkelijke bedrijf voor een antiquariaat. Begin 1995 was het aantal zaken gegroeid tot zeventien, in 1998 telde het stadje er 25. Tegenwoordig zijn er 21 antiquariaten gehuisvest. Dat is zo'n beetje het gemiddelde van de laatste jaren, bevestigd Johan Klein Nibbelink. Hij is verbonden aan de Stichting Bredevoort Boekenstad en geboren en getogen Bredevoorter. Het aantal bezoekers schommelt de laatste jaren tussen de 60.000 en 80.000.

De antiquariaten en hun bezoekers trekken op hun beurt weer andere activiteiten aan. Zo kwam er een handboekbindcentrum, vestigden verschillende galerieën en ateliers zich in het stadje en nam het aantal horecagelegenheden toe. 'Het restaurant heeft er nu een hotelletje bij', aldus Klein Nibbelink. 'We proberen de mensen op diverse manieren te verleiden wat langer te blijven dan een dag. De hoteleigenaar is in ieder geval erg tevreden over het eerste jaar.'

André Nuchelmansis redacteur van *Boekman*

www.bredevoort-boekenstad.nl

De boekendorpen en -steden blijken een aantal gemeenschappelijke kenmerken te hebben, die bepalend zijn voor het succes. Ze zijn gevestigd in kleinere plaatsen met een herkenbare historische achtergrond. De afstand tot stedelijke centra als Londen, Parijs, Brussel of Amsterdam is aanzienlijk, zodat de boekensteden geen directe concurrentie van dergelijke boekhandelconcentraties ondervinden. Tot slot zijn er voldoende lege panden, zodat de antiquariaten en tweedehandsboekwinkels op loopafstand van elkaar zitten.

Doordat Bredevoort op slechts vijf kilometer van de Duitse grens ligt, trekt het naast Nederlandse boekenliefhebbers ook veel Duitsers die het boek een warm hart toedragen. Het stadje herbergt niet alleen een aantal antiquariaten, galerieën en ateliers, maar organiseert ook boekenmarkten. Bezoekers kunnen bovendien de wandelroute 'Op verhaal met Hendrickje' volgen om zo een indruk van het leven in Bredevoort in de zeventiende eeuw te krijgen. Ze kunnen ook op de fiets stappen voor de zeventig kilometer tellende fietstocht 'Poëzie- en prozaroute' langs plekken in de omgeving die in de literatuur aan bod komen. Voor wie het liever wat passiever aanpakt, is er nog een huifkartocht waarbij de passagiers getraakteerd worden op verhalen en gedichten.

'We organiseren van alles, maar het boek is altijd het uitgangspunt', legt Johan Klein Nibbelink uit. Het initiatief om van Bredevoort een boekenstad te maken heeft er in ieder geval voor gezorgd dat het aantal inwoners sinds 1993 constant is gebleven, tussen de 1500 en 1600. Ook is er weer nieuwe aanwas onder de bevolking. Johan Klein Nibbelink is zelf ook weer teruggekeerd. 'Veel jongeren verlieten op hun zeventiende, achttiende het stadje. Er was niets te doen. Je wilde overal wonen behalve in Bredevoort.' Daar is verandering in gekomen. De stichting organiseerde vorig jaar onder meer elf concerten.

'Het stadje leeft weer', vertelt Klein Nibbelink. 'Zo nam een aantal bewoners het afgelopen jaar het initiatief om het oude theehuisje aan de gracht helemaal op te knappen. Dat bewijst dat mensen het weer zien zitten in hun woonplaats. Na de start van Bredevoort Boekenstad zijn inwoners opnieuw gaan investeren in hun omgeving.' Het initiatief past bovendien perfect bij het stadje en zijn inwoners. De aanvankelijke angst bij een aantal bewoners dat het stadje tot een soort pret-park met dito publiek zou verworden, is inmiddels totaal verdwenen. Het boekenvolk blijkt over het algemeen erg rustig te zijn. Het ligt niet in de aard van de boekenliefhebber om een grote vondst van de daken te schreeuwen. De gevonden schatten worden thuis pas goed bekeken.